

NEMZETGAZDASÁGI MINISZTERIUM

TERVEZÉSKOORDINÁCIÓÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRSÁG · GAZDASÁGTERVEZÉSI FŐOSZTÁLY

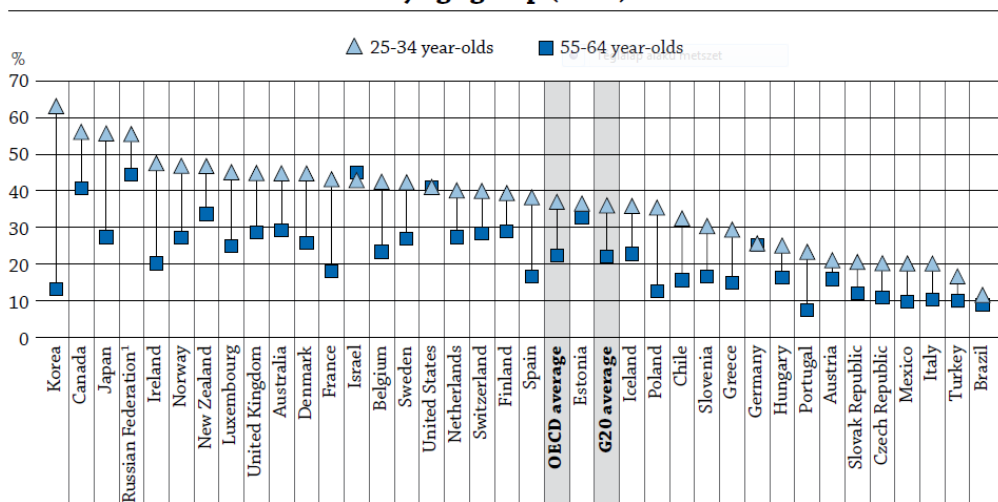
Közgazdasági kitekintő

MUNKAERŐPIAC

Melyik ország vált „tanultabbá”, és melyik nem?

Az alábbi táblázat két generációra lebontva mutatja az idősebb és fiatalabb diplomások arányát az OECD országokban. A nyilak hosszúsága jelzi, hogy az egyes országokban milyen haladás történt a felsőoktatást végzettek arányát tekintve a két generáció között; azaz, hogy mennyire vált „tanultabbá” az ország lakossága.

Chart A1.1. Percentage of population that has attained tertiary education, by age group (2009)

Az ábrán jól látható, hogy **Koreában történt a legnagyobb fejlődés**, hiszen itt sokkal több fiatalnak van diplomája, mint idősnek. **Amerikában a két generáció diplomásainak aránya nagyjából egyenlő**, ami azt jelenti, hogy „majdnem minden ország tanultabbá válik, de mi nem” – fogalmaz Paul Krugman amerikai közgazdász. Az amerikai stagnálás okai közt lehet az egyetemi tanulmányok magas költsége.

Németország a táblázat alapján az USA-nál is rosszabban áll ezen a téren, sőt az OECD átlag alatt van; ennek ellenére az ország a világgazdaság egyik motorja és vezető exportőre. **A német tapasztalatok azt mutatják, hogy a gazdasági sikeresség nem csak az egyetemektől függ.** Németországban relatíve kevesebben végeznek egyetemen, ugyanakkor az oktatási rendszer hasznos felsőfokú szakképzést kínál a diplomát nem szerző fiatalok nagy része számára. A diplomások számát tekintve Magyarország az összehasonlításban az átlag alatt helyezkedik el, és a diplomások generációk közti növekedése is viszonylag alacsonynak tekinthető.

<http://rwer.wordpress.com/2012/04/13/international-college-comparisons/>

Az euróválság, az oktatás és a perifériaállamok

A fiatalok munkanélkülisége az euróvíza perifériaországaiiban kiemelkedően magas. Sokszor a megszorítások számlájára írják ezt, de a cikk szerzője szerint a tényleges okok másban keresendők, mégpedig kifejezetten **az oktatási rendszer leromlott struktúrájában**. A felsőfokú oktatás rossz helyzetben van a PIGS (Portugália, Olaszország, Görögország, Spanyolország) országokban. **Egy felsőoktatási intézmény sincs benne a 200 legjobb egyetem rangsorában**, Olaszországban 6, Spanyolországban 3 egyetem került fel a 300-as listára, 3 portugál egyetem szerepel a 400-as rangsorban, de a görög felsőoktatási intézmények közül egy sem fért bele egyikbe sem.

Portugáliában az OECD országok közül a második legalacsonyabb a felsőoktatási intézményekben diplomát szerezettek aránya (a 25-64 év közötti portugál népesség 60%-a nem rendelkezik felsőfokú végzettséggel), és a **másik három ország is az OECD rangsorának végén helyezkedik el**. A PISA felmérés eredményei is megerősítik az oktatás alacsony színvonalát. A felmérések továbbá azt is alátámasztják, hogy a perifériaországok nemcsak az észak-európai államoktól maradnak le, hanem hamarosan a legutóbb csatlakozott kelet-európai tagállamok is leahagyják őket.

A fiatalok munkanélkülisége ellen és a megszorítások befejezése mellett tiltakozó spanyol mozgalomnak nem sikerült átütő eredményeket elérnie, a kérésük megválaszolatlan maradt a kormányzat részéről. **A cikk szerzője szerint az egész oktatási rendszer átfogó reformjára lenne szükség**. Fontos lépésként említi a **gyakornoki rendszer bevezetését**, hogy a fiatalok munkatapasztalatot és képesítést szerezzenek a gazdaság minden ágazatában, ahogy az Ausztriában és Németországban is működik, illetve fontos **lenne az általános és középiskolai oktatás megreformálása** is. Ezek a megoldások **strukturálisak, hosszú távúak és erős elkötelezettséget igényelnek, nemcsak a politikusoktól, hanem az egész társadalomtól**.

<http://www.project-syndicate.org/blog/the-eurocrisis--education-and-the-periphery-by-john-fitzgibbon>

Egy új út? – Németország kettős oktatási rendszere

Az Európai Unió két legalacsonyabb munkanélküliséggel rendelkező országában, Ausztriában és Németországban, duális oktatási rendszer működik: ez a gyakornoki képzés és a hivatalos iskolai oktatás kombinációja. Ezzel a képzés mindig igazodik a kereslethez; amikor a fiatalok elvégzik az iskolát, gyakran már megvan a munkahelyük, ahol kezdhetnek. A rendszer régi hagyományokon alapszik: azok a fiatalok, akik nem akarnak egyetemre menni vagy nem nyertek felvételt, a program keretében heti három-négy napot dolgoznak egy cégnél, amelyik fizetést ad nekik és közben releváns ismereteket tanít nekik. A fennmaradó időt az iskolában töltik, ahol többnyire speciális kurzusokon vesznek részt. A kereskedelmi kamarák és az ipari egyesületek biztosítják, hogy munka és a tanítás illeszkedjen egymáshoz. Három év igazolt gyakornoki munka után, ha rátermettek, teljes munkaidős foglalkoztatottként maradhatnak a cégnél.

Németországban a fiatalok munkanélkülisége 8 százalék alatt van, míg Spanyolországban 56 százalék, Olaszországban pedig 38 százalék. **Németország nemrégiben megállapodást írt alá több déli illetve közép-európai uniós tagállammal, miszerint segít nekik létrehozni egy szakképzési-oktatási rendszert**. A The Economist hetilapban megjelent cikk kérdése, hogy vajon érdemel-e ennyi hitelt ez a kettős oktatási rendszer, hogy más országoknak is adoptálni kelljen?

A rendszer Németországban 1969 óta működik, tehát már az 1990-es években is létezett, amikor Németország volt „Európa beteg embere”, és a munkanélküliség magas volt. **A mai német siker a cikk szerzője szerint sokkal inkább az egy évtizeddel ezelőtti hozott munkaerő-piaci és szociális reformoknak, valamint a szakszervezetek**

bérlőkorlátozásainak köszönhető. Az öregedő és csökkenő népességben a demográfiai változások is segítenek, hiszen kevesebb német diplomás választhat több munkahely közül.

Ludger Wössmann, az Ifo közgazdásza szerint **a német szakképzési rendszernek lehetnek rossz mellékhatásai is.** Való igaz, hogy ezek az országok valóban jól teljesítenek a fiatal munkavállalók elhelyezésében, de **a korai képzés hátránnyá válhat ötven éves korra: úgy tűnik, hogy a szakképzésben tanultak gyorsabb ütemben avulnak el. A mai alacsony fiatalkori munkanélküliség tehát a jövőbeli magasabb, költségesebb öregkori munkanélküliséggel járhat együtt.**

<http://www.economist.com/news/europe/21578656-germanys-vaunted-dual-education-system-its-latest-export-hit-ein-neuer-deal>

Nem mindegy, hogyan védjük a munkavállalókat

A munkavállalók védelmét az állam kétféle csatornán át biztosíthatja: vagy a munkaerő-piaci kiadásokon (munkanélküliségi segély, képzések, stb.) keresztül vagy pedig a foglalkoztatást védő előírásokkal. A szerző vizsgálódásai alapján úgy tűnik, hogy a kétfajta csatorna között egyfajta átváltás valósul meg: **azok az államok, ahol magasabbak a munkaerő-piaci kiadások, ott a foglalkoztatás védelme** (az OECD foglalkoztatás-védelmi indexén keresztül mérve) **alacsonyabb mértékű.**

A cikk szerzője azt vizsgálja, hogyan függ a munkavállalók védelmének milyenségétől az adott államban működő kockázati tőkések magatartása. A foglalkoztatás védelmét biztosító előírások a cégek munkaerő-piaci alkalmazkodásának költségét növelik, akik emiatt az elbocsátásokat és a felvételeket is jobban meggondolják. Ha ezzel szemben a munkavállalók védelme a munkaerő-piaci kiadásokon (azaz munkanélküli segélyeken, képzéseken, stb.) át valósul meg, sokkal nagyobb a cégek rugalmassága a felvételek terén. Persze, ebben az esetben magasabb adókulcs lesz szükséges a munkaerő-piaci kiadások fedezésére, de az adónövekedés általános lesz, elosztva a gazdaság szereplői között, így nem érint hátrányosan egy-egy szektort. Ez a különbség, amely a kétféle munkavállalói védelem között van, kétféleképpen is érinti a kockázati tőkések:

1. azokra a szektorokra, amelyekre **a kockázati tőkések** specializálódnak, a nagy volatilitás és magas növekedés jellemző. Ezek a szektorok **hátrányosabb helyzetben vannak akkor, ha a munkavállalók védelme a foglalkoztatás védelmét előíró szabályozások formájában, nem pedig segélyeken, képzéseken, stb. keresztül történik.**
2. **a munkaerő-piaci igazodás költségeinek növekedése az egész kockázati tőkések-modellt gyengíti.** A kockázati tőkések folyamatosan, agresszíven veszi ki portfóliójából a várakozáson alul teljesítő cégeket, hogy azokat másik, jól menő üzletekkel pótolja; az elbocsátásokat gátló előírások ezt nagymértékben nehezítik.

A szerző 1990-2008 közötti adatokon végzett vizsgálódásai nyomán azt tapasztalta, hogy, a fentieknek megfelelően, **azokban az államokban, ahol a munkavállalók védelme inkább a foglalkoztatás-védelmi előírásokkal, mintsem segélyekkel, képzésekkel, stb. történik, a kockázati tőke GDP-arányosan alacsonyabb volt.**

<http://www.voxeu.org/article/cuddly-or-not-design-worker-insurance-critically-important>

Bank versus non-bank credit in the United States, Europe and China

A Bruegel kiadványa a nem banki hitelezést vizsgálja az USA-ban, Európában és Kínában. A tanulmány szerzői arra a következtetésre jutnak, hogy a pénzügyi rendszer struktúrájának megértéséhez pontosabb statisztikai adatokra van szükség, valamint arra, hogy megerősítsék a fokozatosan bővülő nem banki hitelnyújtás infrastruktúráját.

<http://www.bruegel.org/publications/publication-detail/publication/781-bank-versus-non-bank-credit-in-the-united-states-europe-and-china/>

Policy-related uncertainty and the euro-zone labour market

A tanulmány a bizonytalan gazdaságpolitikai környezet munkaerő-piaci folyamatokra gyakorolt hatását vizsgálja az eurózónában. A tanulmány szerzői megmutatják, hogy az ilyen típusú bizonytalanság jelentősen befolyásolja a munkanélküliségi rátát, mind indirekt módon, a gazdasági aktivitáson keresztül, mind direkt módon, ami főként az új munkahelyek létrehozásában mutatkozik.

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_briefs/2013/pdf/eb24_en.pdf

Inclusive Growth: Measurement and Determinants

Az IMF ezen tanulmánya három évtized adatait elemezve a feltörekvő országok inkluzív növekedését állítja középpontba, a gazdasági teljesítmény és a jövedelmi eloszlások vizsgálatán keresztül. A szerzők eredményei szerint a makroökonómiai stabilitás, a humán tőke és a strukturális változások jelentik az inkluzív növekedés alapjait. A globalizáció szerepe szintén pozitív hatással lehet, az FDI és kereskedelmi nyitottság befogadó növekedést ösztönző szerepén keresztül, míg a pénzügyi mélyítés és a technológiai fejlődés szerepe elhanyagolható e tekintetben.

<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=40613.0>

The Economic Effects of Fiscal Consolidation with Debt Feedback

Az IMF tanulmányának fő témája a fiskális kiigazítások hatásának vizsgálata. Ehhez elengedhetetlen a fiskális multiplikátorok elemzése, amelyhez a szerzők éves adatokat használnak. A tanulmány végkövetkeztetése, hogy a fejlett és feltörekvő országokkal ellentétben, az alacsony jövedelmű államokban a fiskális kiigazításnak csak kis ideiglenes hatása van a növekedésre, míg középtávon emeli a kibocsátást.

<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=40614.0>

BIS Quarterly Review June 2013 - International banking and financial market developments

A BIS tanulmánya végigveszi a pénzügyi piacokon zajló legfontosabb folyamatokat. Elemzi a monetáris lazítás részvénypiacokra gyakorolt hatásait, nemzetközi statisztikákat közöl, valamint speciális folyamatokra is rávilágít (pl. a bankok újratőkésítése).

http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt1306.pdf

Decentralisation and Economic Growth

Az OECD Decentralisation and Economic Growth című kiadványa az alábbi három részből áll:

- *Part 1: How Fiscal Federalism Affects Long-Term Development*

http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/decentralisation-and-economic-growth-part-1-how-fiscal-federalism-affects-long-term-development_5k4559gx1q8r-en

- *Part 2: The Impact on Economic Activity, Productivity and Investment*

http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/decentralisation-and-economic-growth-part-1-how-fiscal-federalism-affects-long-term-development_5k4559gx1q8r-en

- *Part 3: Decentralisation, Infrastructure Investment and Educational Performance*

http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/decentralisation-and-economic-growth-part-3-decentralisation-infrastructure-investment-and-educational-performance_5k4559gg7wlw-en